

טעמו של דבר, אם מחל על התנאי מה שנא מכל אשה שיש לה כתובה. וטעם הדבר מבואר בגמ' ע"ג,ב' שמה שצריכה גט הוא מספק או מדרבנן, ולכן ממון אין לחייבו שספק ממון לקולא וספק איסור לחומרא, ולכן צריכה גט.

ויש לעיין, אם כנסה סתם אם יש לה מזונות, לפי דעת רש"י לפי הצד שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות שיש לחלק בין מזונות לכתובה, למ"ד מזונות דאורייתא.

ונחזור לעניננו, ונראה שמטעם אחר יש לחייב את הבעל במזונותיה, לפי מה שכתב הקצה"ח בסימן קמ"ג ס"ק ו', לדחות ראיית המ"מ שהוכיח שמזכין לשוטה מהא דריש פ' חרש, פיקח שנשא חרשת או שוטה, אפילו כתב לה מאה מנה כתובתה קיימת מפני שרצה ליזוק בנכסיו, הרי שניתן לזכות לשוטה, שאם לא כן איך זכתה החרשת והשוטה בכתובה. ועל זה כתב הקצה"ח וז"ל:

"ולענ"ד יש לדחות דהתם כיון דבשעת נישואין כותב לה כתובתה זכתה אפילו על ידי עצמה, דזה אינו מתנה אלא כמו שכר שפחה לשמשו, ע"ש ריש פרק חרש דאמרו בגמ' אלו קנה שפחה לשמשו כ"ש האי דאית ביה תרתי, ושכר מלאכה אפילו חרש ושוטה אית ליה. וכמש"כ תוס' ר"פ בן סורר, דשכר מלאכה וטרחה מן התורה אית ליה לקטן וה"ה לשוטה", עכ"ל.

ומעתה מי שגר עם אשה בלא קידושין כפילגש, ופסק לה מזונות וכתובה, בודאי חייב כמו שהתחייב, וכאתנן זונה שחייב לשלם. ונראה, שבנשא אשה בערכאות יש לילך כפי מה שנהוג בנשואין כאלה לענין מזונות ועניני רכוש אחרים. והרי זה כמו ששינוי ריש פ' הפועלים, "השוכר את הפועלים במקום שנהגו לזון חייב לזונם". וטעם הדבר, שחייב אף שלא אמר בפירוש, הוא משום שמניחים שהשוכר פועל סתם, כוונתו שישלם כמנהג, ואם המנהג לזון את הפועל, הרי זה כהתחייב בפירוש לשלם גם מזונות. וא"כ הוא הדין לעניננו כך, שכל שנשא בערכאות כוונתו לכך.

ולפי זה יש להקשות, למה צריך קנין בכתובה על תוספת, והרי כל שהבטיח כתובה של מאה מנה רצה ליזוק בנכסיו, וחייב כדין שכירות פועל, ולמה צריך קנין. ויש ליישב, שעד כאן לא מגדירים נשואי אשה כשכירת פועל, אלא כשאיין שם קידושין ואישות, וכקודם מתן תורה שכתב הרמב"ם, שפוגש אשה בשוק אם רצה הוא והיא נותן שכרה ובא עליה. אבל אחר מתן תורה שנתחדש מושג של קניית אשה, אין זה קנין שישנו בחיוב תשלומים, ואין לאשה אלא מה שזיכתה לה תורה, שאר כסות ועונה ועיקר כתובה. וכשבא להוסיף על כתובה צריך קנין, שאינו בכלל שכירות. ולכן בכתובת

שוטה וחרשת, שם אין אישות, לכן חזר הדין להיות כחיוב פועל. ואף שבחרשת מדרבנן תקנו לה נשואין, ולא תקנו לה כתובה, א"כ חזרה קושיא איך יתחייב לחרשת מאה מנה. וצריך לומר, שמ"מ כיון שמן התורה אין לה נשואין ושייך בה שכירות, לכן אף שמדרבנן תקנו נשואין לא נתבטל ממנה דין שכירות, אבל בנשואי בן נח שיש להם בעילת בעל, אם קיים אצלם דין שכירות או שמשום שבדיניהם דנים להם, ובחוקיהם ישנם חיובים או ששייך גם דין שכירות.

מאתר החכמה
04/09/2018

ובשבות יעקב כתב, שמומר שנשא גויה אי אפשר למכור לה חמץ, שמה שקנתה אשה קנה בעלה, ונמצא שהוא חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח, ואסור. ולכאורה תמוה, שהרי אין נשואין תופסין בין גוי לישראלית. ולפי דרכינו מיושב, שאדרבה, כיון שאין שם נשואין חזר הדין להיות כשכירות וכך הוא תשלום השכירות שהוא מתחייב לה כך וכך והיא מתחייבת לו כך וכך, וממילא קנה המומר את החמץ. ואף שלא עשה קנין, וחפץ בעין צריך קנין, אולי קנה במה שמונח בביתו וקנה בחצר. וכיון שחייבת ליתן לו קנה בחצר שזה כאילו הקנתה לו. ומהאי טעמא נראה, שישראל שנשא ישראלית בערכאות, אף שבישראל אין נשואין של בן נח מ"מ נעשה כשכירות והרי זה כהתנה שיש לה כבדיניהם.

אכן מה שכתבנו שבנשואין אין חיובי שכירות אינה דעת הכל. ודעת האבני מילואים שבנשואין גמורים יש שם חיובים. שהנה בקידושין דף ח' ע"א "האומר לאשה התקדשי לי במנה ונתן לה דינר, מקודשת וישראלים". מאי טעמא, כיון שאמר לה התקדשי לי במנה ונתן לה דינר כמאן דאמר לה ע"מ דמי, וכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו. ובאה ע"ז סימן כ"ט ס"ז כתב הח"מ, שאם לא ישרים לה המנה, אינה מקודשת, וכפשטות הגמ' שזה כאומר ע"מ דמי. וקשה להבין, שנראה פשוט במוכר בית לחבירו במנה ונתן לו דינר שנראה פשוט מסברא שלא נידון אותו כתנאי אלא נדון אותו שבדינר קנה הבית ונעשה הבית שלו, והמנה הוא תשלום עבור דמי המקח, והרי זה כמוכר בית לחבירו במנה וקנה הבית בחזקה או בסודר שאין מדמים אותו למוכר בתנאי, אלא קנה המקח ומחזיר הממון. ונגד הסברא לומר שמוכר בתנאי, שא"כ הוא גורע כוח המוכר מהלוקח, שהלוקח אם ירצה לחזור הדבר בידו לא לשלם ויתבטל המקח, ויצטרך המוכר להחזיר לו הדינר, ואם ירצה ישרים המנה ויקנה המקח. ובודאי שאין מוכרים מתרצים בכך. ובע"כ שגם בקידושין אין אומרים כן.

והטעם נראה, שאין דמי המקח באשה, שאינה חפץ הנמכר. ולכן אם לא תעשה האשה תנאי, אין לה דרך לתבוע דמי המקח. אכן האבני מילואים שם

סקי"ד כתב, שבאמת גם בקידושין מקודשת גם אם לא ישלים המנה, ומה שאמרו שם שזה מטעם כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי, הוא רק לומר שדעת האדם שיחול מיד ולא בשעה שישלים, אבל אין כאן תנאי. אלא שא"כ יוצא שניתן להתחייב כתובה ותוספת בלי קנין כלל, וצ"ע.

האב"מ
האב"מ

האב"מ
האב"מ

9 אולי אפשר ליישב דשאני נדון האב"מ מהך דכתובה ותוספת. דבנדון האב"מ התשלום הוא על עצם מעשה הקידושין, והסכמתה להתקדש. ואנו דנים על הסכמה זו תמורת שכר, ואין כאן סברא דיש קידושין מן התורה ושוב א"א לקחת שכר, אבל בהך דתוספת וכתובה התם ההתחייבות היא תמורת מה שאחרי הנשואין משמשת אותו כשפחה, ועל מצב זה יש סברא כיון שנשואה לו מן התורה שוב א"א לקבל תשלום בעבור זה. ז. הלפרין.